

השפעה ציבורית וקשר עם הממשלה

דיון באופן שבו בחרה הקרן לשתף פעולה עם הממשלה ובדרך שבה נקטה כדי לרתום מערכות ציבוריות.

משכנות שאננים, אולם ג'ינוגלי, 2 בנובמבר 2016, 17:45-18:45

בספרו "נתינה אסטרטגית: האומנות והמדע של הפילנתרופיה" כותב פטר פרומקין שפילנתרופיה לא יכולה להישאר אדישה כלפי הממשלה. עליה להחליט היכן היא עומדת ביחס אליה: האם היא מוסיפה על פעילות הממשלה, משלימה את פעילותה במקומות שהיא מזניחה, יוצאת כנגדה או פועלת באורח עצמאי לחלוטין ממנה.

במתווה האסטרטגי של קרן טראמפ, הקרן אמרה שלתפיסתה אין זה אפשרי וגם לא ראוי שקרן פילנתרופית תנסה להיכנס לנעליה של ממשלה. 'הממשלה היא האחראית לחינוך בישראל', כתבה הקרן והסבירה שבחרה לעסוק בנושא שכל מי שעניו בראשו יבין את חשיבותו הלאומית, הכלכלית והחברתית. לכן הקרן הניחה שתהיה סביבו הסכמה ציבורית ונכונות ממשלתית להובילו.

הממשלה היא אפוא השותף המרכזי של הקרן. לכן עם הקמתה הקרן החלה לבנות שותפויות עם הממשלה ולהוכיח שהיא שותף מקצועי, אמין, ממלכתי ותומך. למרות שלקרן לא היה מוניטין קודם וגם לא ניסיון, היא נשענה בתחילת הדרך על אלו של אנשיה ועל שותפויות עומק שרקמה עם שני גופים מובילים - מט"ח ועם מכון וייצמן.

למשל, בפרויקט 'התיכון הוירטואלי' שנבנה כשותפות בין מט"ח, משרד החינוך והקרן בשנת 2012. בפרויקט זה הקרן אישרה מענק פיתוח גדול למט"ח (20% מהתקציב) בכפוף לכך שגבש שותפות להפעלה רחבה עם משרד החינוך. משרד החינוך התקשר במכרז עם מט"ח (70% מהתקציב), בכפוף לכך ששייג מימון לפיתוח.

כך למעשה המשרד והקרן הם 'משקיעים משותפים' בתיכון הוירטואלי, מבלי שיש ביניהם הסכם משפטי ישיר. חשבנו שזו שיטה נכונה ויעילה יותר מאשר השיטה המקובלת להתקשרות עם גורם מימון חיצוני הנקראת 'מיזם משותף' שבה נחתם הסכם ישיר וחלוקת המשאבים בין הצדדים שווה. חשבנו מהתהליכים הברוקרטיים הסבוכים ומשך הזמן הכרוך בחתימת הסכמים.

במידה דומה, מיזם 'קהילות המורים' של מכון וייצמן שהחל ב-2012 (וכיום גם של גופים אחרים) פעל בדגם דומה. הקרן נתנה מענק לפיתוח והממשלה מימנה את ההפעלה. אולם, הן בקהילות והן בתיכון הוירטואלי גילינו שברגע שמסתיים מענק הפיתוח נוצר סוג של משבר. נראה שעלויות הפעלה הועמסו על הפיתוח, וברגע שזה הסתיים, איכות ההפעלה עלולה להיפגע.

גם שהושקה התכנית הלאומית, הקרן דחתה בנימוס את הצעת בכירי המשרד שהמהלך יתבצע כ-מיזם משותף' והסבירה שלדעתה מן הראוי שהמשרד יוביל את המהלך בעצמו, כאשר הסיוע האזרחי מתקיים כתוספת, כהשלמה וכפיגום. כיום כשהתכנית הלאומית נמצאת כה גבוה על סדר היום של המשרד, לא ניתן לדמיין תסריט אחר זולת הובלה ישירה של המשרד.

שאלות לדיון

1. האם הקשר של הקרן עם הממשלה אפקטיבי והאם הוא נבנה כך שהמהלך ימשך גם כאשר הממשלה תתחלף וגם כאשר הקרן תסיים את ימיה? כיצד ניתן להבין את דבריו של ראש עיריית רעננה בראיון עמו שאמר שהעדיפות תינתן כל עוד מענק הקרן קיים?
2. מהו תפקידה של הקרן מרגע שמשרד החינוך אימץ אל ליבו את המהלך ומוביל אותו ביד רמה? האם כדברי עוזרו של שר החינוך: 'עכשיו על הקרן לחפש יעד חדש', או שעליה להמשיך ולדאוג לכך שהוראה איכותית תחלחל והמהלך ימשך לאורך זמן?
3. כאשר הקרן מתכוננת לשלב של בניית תשתיות מקצועיות, ובכלל זה הקמת מכון להוראה מתקדמת, מנהלת מורים חדשים וסיירת הוראה קלינית, האם עליה להמשיך לפעול כמשקיע משותף או במודל אחר?

לקראת הדיון מומלץ לקרוא את חומרי הרקע הבאים:

- א. [דוח תיעוד: "האימפקט הלאומי של קרן טראמפ", אורן מג'ר](#)
- ב. [דוח תיעוד: "שותפות פילנתרופיה-ממשלה: קרן טראמפ כמקרה בוחן", דלית שטאובר](#)

משתתפים

1. נאוה בן צבי, לשעבר נשיאת מכללת הדסה, חברת וועדת המענקים של קרן טראמפ
2. שלמה דושי, מנכ"ל 'שיתופים', ארגון המתמחה בשיתופי פעולה בין מגזריים
3. אורן מג'ר, עיתונאי בתחומי חינוך וחברה, העיתון הכלכלי-חברתי 'דה-מרקר'
4. שלומית עמיחי, לשעבר מנכ"לית משרד החינוך, יושבת ראש תכנית 'חותם'
5. איל רם, סמנכ"ל וראש מנהל עובדי הוראה, משרד החינוך
6. יהודית שלוי, מנכ"לית 'אבני ראשה', המכון הישראלי למנהיגות בית ספרית